

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова  
Факультет психології та соціальної роботи  
кафедра соціальної допомоги та практичної психології

---

**Дипломна робота**

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

на тему: **ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САМОДЕТЕРМІНАЦІЇ  
СУБ'ЄКТІВ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ  
PSYCHOLOGICAL FEATURES OF SELF-DETERMINISM IN  
SUBJECTS OF VOLUNTEER ACTIVITIES**

Виконала: студентка заочної форми навчання  
спеціальність 053 Психологія  
Терещенко О.О.

Керівник д.соц.н. професор Подшивалкіна В.І.

підпис  
Рецензент звання, посада, місце роботи П. І. П.  
д. психол. н., професор  
Південноукраїнського національного педагогічного  
університету імені К.Д. Ушинського,  
Максименко Ю. Б.

Рекомендовано до захисту:  
Протокол засідання кафедри  
№ \_\_\_\_\_ від \_\_\_\_\_ 2020 р.

Захищено на засіданні ЕК № \_  
протокол № \_ від \_\_\_\_\_ 201\_\_\_\_ р.  
Оцінка \_\_\_\_\_ / \_\_\_\_\_ / \_\_\_\_\_  
(за національною шкалою, шкалою  
ECTS, бали)

Завідувач кафедри  
\_\_\_\_\_ д. соц. н., проф.  
\_\_\_\_\_ Подшивалкіна В.І.  
(підпис)

Голова ДЕК  
\_\_\_\_\_ д. біол. н., проф.  
\_\_\_\_\_ Псядло Е.М.  
(підпис)

## ЗМІСТ.

### ВСТУП.

### РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ САМОДЕТЕРМІНАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Зміст, сутність та психологічні особливості волонтерської діяльності.....	9
1.2. Самодетермінація особистості як предмет психологічного дослідження.....	16
Висновки до 1 розділу .....	31

### РОЗДІЛ II. МЕТОДОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ САМОДЕТЕРМІНАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Організація та методи дослідження індивідуально-психологічних особливостей самодетермінації суб'єктів волонтерської діяльності.....	33
2.2. Методи та методики емпіричного дослідження індивідуально-психологічних особливостей самодетермінації суб'єктів волонтерської діяльності.....	38
Висновки до 2 розділу .....	45

### РОЗДІЛ III. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ САМОДЕТЕРМІНАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Загальна характеристика виборки по показникам самодетермінації.....	46
3.2. Порівняльний аналіз особливостей самодетермінації за цільовими групами волонтерства.....	60

3.3. Факторна структура індивідуально-психологічних характеристик самодетермінації суб'єктів волонтерської діяльності.....	67
3.4. Типологічні особливості самодетермінації суб'єктів волонтерської діяльності.....	71
Висновки до 3 розділу .....	81
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ .....	89
ДОДАТКИ.....	99

## ВСТУП:

### 1. Актуальності теми.

У сучасному суспільстві волонтерство набуло важливого значення як на глобальному рівні, так і для вирішення регіональних та локальних суспільних проблем. Волонтерська активність є потужним засобом залучення людей для розвитку їх громад, вона сприяє добробуту людей та суспільства і, загалом, обладає ефектом синергії, коли зусилля, долучені однією особою, дає більше користі, для суспільства.

Серед індивідуально-психологічних характеристик людей, що займаються волонтерською діяльністю, важливе місце посідає питання, чи детермінована така діяльність зовні, наприклад, соціальним контекстом, чи з середини, і вона є природною потребою конкретної людини.

Психологія та мотивація волонтерської діяльності є предметом дослідження психології такими закордонними авторами, як Р.Гольдберг-Глен, М.Олчман, Д.Хортон-Сміт, П. Джордан, М.Снайдер, Л.Халмен, Е.Клари, А.Стукас, Г. Бодрєнкова. Серед українських вчених, треба виділити таких дослідників, як О. Безпалько, Р.Вайнола, Н.Заверико, А. Капська, Т.Лях, І.Зверєва та ін.

Е.Десі та Р.Райан розробили теорію самодетермінації та автономії особистості в 1985 році, але наукова розробка проблеми ведеться також в рамках інших теорій таких західних вчених, як Е.Фромм, В.Франкл, Р.Мей, Р.Харре, А.Бандура, А.Маслоу, Ж.Нюттен, М.Чікзентміхалі та ін.

У пострадянській психології проблему самодетермінації розвивали Д.О.Леонтєв, Т.О.Гордєєва, О.Є.Дергачова, Л.Я.Дорфман, О.Р.Калітєєвська. В Україні питання самодетермінації вивчають С.Д.Максименко, Л.З. Сердюк, Н.Д.Володарська, Т.М.Титаренко, В.М.Білодід.

В кожній країні, економічні, політичні, історичні, культурні та соціальні традиції формують унікальні підходи та кращі практики для подолання теперішніх глобальних та локальних проблем, тому цілі щодо розвитку громадянського суспільства досягаються, у тому числі шляхом колаборації та взаємообміну локальним досвідом та кращими практиками залучення волонтерського ресурсу.

Традиційні моделі волонтерської діяльності можуть використовуватися на регіональних рівнях, але потребують локалізації та актуалізації. Саме тому, існує необхідність у вивчення індивідуально-психологічних особливостей місцевих волонтерів, що працюють сьогодні задля розв'язання актуальних питань українського суспільства.

Зокрема малодослідженою залишається проблема порівняння індивідуально-психологічних характеристик самодетермінації волонтерів різних груп цільового волонтерства між собою, та особами, які ніколи не займалися волонтерською діяльністю. Це було зроблено в рамках даної магістерської роботи, на прикладі волонтерів, що опікуються проблематикою, пов'язаною з проведенням АТО та волонтерами, що працюють у сфері допомоги дітям з особливими потребами.

**2. Мета дослідження** полягає в виявленні та обґрунтуванні головних індивідуально-психологічних чинників та типологічних особливостей самодетермінації суб'єктів волонтерської діяльності, що належать до різних груп цільового волонтерства.

### **3. Завдання**

1. виявити основні теоретичні підходи щодо сутності самодетермінаційних процесів;
2. виявити індивідуально-психологічні характеристики самодетермінації, що є визначальними для реалізації волонтерської діяльності;
3. обґрунтувати головні індивідуально-психологічні та типологічні

особливості самодетермінації суб'єктів волонтерської діяльності.

**4. Об'єкт дослідження** – волонтерська діяльність суб'єктів.

**5. Предмет дослідження** – Психологічні особливості самодетермінації суб'єктів волонтерської діяльності.

**6. Методи дослідження.**

1) теоретичний аналіз та узагальнення наукової літератури закордонних та вітчизняних авторів, з метою вивчення питання сутності окремо самодетермінаційних процесів і мотивації до волонтерської діяльності, особливостей самодетермінації суб'єктів волонтерської діяльності, з'ясування стану розробленості основного проблемного питання, обґрунтування теоретичних засад дослідження;

2) емпіричні (тестування) з метою збору даних про особливості прояву самодетермінації суб'єктів волонтерської діяльності. Зокрема, використані такі психодіагностичні методики: тест самодетермінації К.Шелдона (адаптація Е.Н.Осіна), тест життєстійкості С.Мадді (адаптація Леонтьєва Д.А.), методика дослідження смисложиттєвих орієнтацій Леонтьєва Д.А., опитувальник часової перспективи особистості Ф. Зімбардо (ZTPI) (адаптація А. Сирцової, Е.Т. Соколової, О.В. Мітиної ), опитувальник толерантності до невизначеності С.Баднера (адаптація Барко В.І., Остапович В.П.);

3) методи обробки та інтерпретації емпіричних даних для узагальнення й інтерпретації результатів дослідження, кількісний та якісний аналіз (описова статистика, порівняння вибірових середніх, факторний та кластерний аналіз). Математично-статистичний аналіз отриманих даних проводився за допомогою програми SPSS Statistics v.17.0.

**7. Організація і база проведення емпіричної роботи.**

Загальний обсяг вибірки – 48 осіб. У дослідницькому процесі були задіяні 16 волонтерів, що опікуються проблемами супроводу військових, залучених в АТО, сім'ями загиблих воїнів АТО, сім'ями безвісти зниклих (ГО

“Центр допомоги бійцям АТО Шевченківського району м.Дніпро”, ГО “Надія”, учасники проєкту All4One); 16 волонтерів, що опікуються проблемами родин, в яких виховуються діти з особливими потребами (ВГО “Всеукраїнська спілка целиакіи”, ГО “Безглютенове життя”, ГО “Особлива подорож”, ГО “Особливі майстерні”, учасники проєкту SocialBusinesInUa), а, також, 16 осіб, що не займалися будь-якою волонтерською діяльністю протягом останніх 7 років. Тестування проводилося онлайн, за допомогою гугл-форм, 13-15 липня 2020 року.

### **8. Практичне значення роботи.**

В прикладному аспекті, вивчення індивідуально-психологічних характеристик самодетермінації суб'єктів волонтерської діяльності, дає можливість побудови результативних та ефективних програм по залученню та мотивації волонтерів до громадської діяльності.

Статистично підтвержені висновки дають можливість використовувати отримані результати у науково-дослідній роботі при вивченні подібної проблематики. Обґрунтуванні типологічні особливості самодетермінації волонтерів дозволить розробляти детальні портрети цільової групи волонтерів, та розробки волонтерських політик громадських організацій, ґрунтуючись на наукових даних досліджень.

Розроблена програма діагностики індивідуально-психологічних особливостей самодетермінації волонтерської діяльності може бути взята за основу для формування команд волонтерів, розроблення систем мотивації та управління волонтерськими командами, розробці тренінгових програм.

### **9. Апробації та публікації.**

1. Участь у міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку психології та соціальної роботи в сучасному суспільстві» присвяченій 155-річчю, Одеського національного університету імені І.І. Мечникова 5 листопада 2020 року, Одеса з доповіддю на тему «Психологічні особливості самодетермінації суб'єктів волонтерської

діяльності».

2. Участь у VII міжнародній науково-практичній конференції «Соціалізація і ресоціалізація особистості в умовах сучасного суспільства», 12-13 листопада 2020 Україна, Київ з доповіддю на тему «Типологія суб'єктів волонтерської діяльності, як засобу активізації самодетермінації особистості».

3. Публікація статті в науковому журналі «Габітус», випуск 18/2020, на тему «Індивідуально-психологічні характеристики самодетермінації суб'єктів волонтерської діяльності».

### **10. Структура роботи**

Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (90 найменування) та додатків. Повний обсяг роботи складає 130 сторінок, обсяг основного змісту – 88 сторінок. Вона містить 20 таблиці, 1 рисунок та 12 додатків.

## ВИСНОВКИ

Волонтерство, як феномен, є рушійною силою соціальних перетворень, важливим елементом розвитку громадянського суспільства та втілення принципу “ініціативи знизу”, засобом використання демократичних прав та свобод, взаємодія членів громади з метою збалансування діяльності суспільних інститутів тощо. Кожного року, біля одного мільярду волонтерів по всьому світу, часто в самих важких умовах, безоплатно тратять свій час на подолання проблем, що стосуються їх особисто чи суспільства, де вони живуть.

Вивчення кращих практик волонтерської участі в подоланні суспільних викликів доводить, що не існує єдиної схеми, що може бути використана у кожній країні в конкретному випадку, бо культурні та соціальні традиції, економічні, політичні та історичні чинники формують індивідуальний регіональний патерн волонтерства. Саме тому, при вивченні індивідуально-психологічних особливостей волонтерів потрібно сприймати існуючі у світі моделі, як транскультуральний досвід, але актуалізувати їх на регіональному рівні.

Мета нашого дослідження полягала в виявленні та обґрунтуванні головних індивідуально-психологічних чинників та типологічних особливостей самодетермінації суб'єктів волонтерської діяльності, а саме волонтерів, що опікуються проблемами супроводу військових, залучених в АТО, сім'ями загиблих воїнів АТО, сім'ями безвісти зниклих волонтерів, та

волонтерів, що опікуються проблемами родин, в яких виховуються діти з особливими потребами.

В процесі досягнення мети були виконані всі завдання.

За допомогою теоретичного аналізу наукової літератури з окресленої проблеми, було виявлено основні психологічні підходи щодо сутності самодетермінацій процесів взагалі, та особливостей самодетермінації у суб'єктів волонтерської діяльності. Визначено теоретичну модель психологічних характеристик самодетермінації особистості, яка була покладена в основу емпіричного дослідження.

Надалі було обґрунтовано та описано діагностичну модель емпіричного дослідження, побудовану задля виявлення індивідуально-психологічних характеристик, що є визначальними для реалізації волонтерської діяльності у різних групах цільового волонтерства.

За допомогою методів математично-статистичного аналізу було визначено, обґрунтовано та описано головні індивідуально-психологічні чинники та типологічні особливості самодетермінації суб'єктів волонтерської діяльності.

В рамках емпіричного дослідження підтвердилась дослідницька гіпотеза про те, що існують відмінності у проявах діагностованих показників між досліджуваними групами волонтерів.

За результатами емпіричного дослідження психологічних особливостей самодетермінації суб'єктів волонтерської діяльності сформульовано ряд висновків та узагальнень.

1. Існуючі дослідження самодетермінації світових та, особливо, українських вчених, підтверджують, що самодетермінація, з одного боку, є важливим чинником, що активізує у людини потяг до волонтерської діяльності та підтримує його протягом тривалого часу, з іншого, волонтерська діяльність, за своєю суттю, є ідеальним середовищем, в рамках якого можуть задовольнятися людські потреби в автономності, компетентності та

пов'язаності, забезпечити прагнення до особистісного зростання, самоактуалізації, самоідентифікації, самоефективності та інше. Волонтерська спільнота підтримує осіб у активному пошуку нових викликів, знань, навичок, корелюючи це з важливими для неї цінностями, цілями та сенсами.

3. Серед факторів, що впливають на активність самодетермінації суб'єктів волонтерства можна виділити життєві сенси та часові перспективи, толерантність до невизначеності, здатність розв'язувати складні задачі.

4. Самодетермінація у суб'єктів волонтерської діяльності більшою мірою пов'язана з подоланням невизначеності та пошуками сенсу життя, але існує тип волонтерів, що орієнтуються на її соціальні складові, що пов'язані з соціальною взаємодією.

З прикладної точки зору, результати даного дослідження можуть бути застосовані представниками громадського сектору у таких сфері управління волонтерським ресурсом.

Навіть у державах, з розвиненим громадським суспільством, громадським організаціям треба докладати значних зусиль для залучення та утримання волонтерського активу, для українських громадських організацій, в умовах нестачі ресурсів, ці зусилля повинні бути ще більш акцентованими та ефективними.

Врахування особливостей самодетермінації суб'єктів волонтерської діяльності дозволить розробляти стратегії та політики, стосовно залучення та утримання волонтерів, опираючись не лише на досвід інших організацій чи то сталі світові моделі, а враховуючи особливості місцевих громад та виду цільового волонтерства.

Результати цього дослідження, також, можуть бути корисними для побудови системи зовнішньої комунікації громадської організації, як з потенційними членами волонтерських команд, так і з кінцевими бенефіціарами, стейкхолдерами, представниками влади та фінансових донорів, засобами масової інформації тощо.

Це одною прикладною задачею, яку можна вирішувати, імплементуючи теоретичні та практичні набутки, зроблені в рамках теорії самодетермінації й даного наукового дослідження це створення такого організаційного клімату в громадських організаціях, який би стимулював прояв самодетермінації у залучених в неї волонтерів.

Перспектива подальших досліджень вбачається подальшої розробки даної теми може бути корисна в прикладному плані, а саме для впровадження діагностичних моделей на етапі формування волонтерських політик громадських організацій, створення тренінгів, навчальних семінарів тощо.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азарова Е. С. Психологические детерминанты добровольческой деятельности / Е. С. Азарова, М. С. Яницкий. Вестник Томского государственного университета. 2008. №306. С. 120-126.
2. Анпілова Д.В., Донець О.І. Зв'язок самодетермінації та задоволеності якістю життям у сучасних молодих жінок. Збірник наукових праць “Проблеми сучасної психології”. 2015. № 2(8). С. 21-27.
3. Асмолов А.Г. Психология современности: вызовы неопределенности, сложности и разнообразия. Психологические исследования. 2015. Т. 8, № 40. URL: <http://psystudy.ru> (дата обращения: 26.11.2020).
4. Абульханова К.А. Стратегия жизни. М.: Мысль, 1991. 299 с.
5. Базаров Т.Ю., Колантаевская А.С., Гришина Н.В. Стилевые особенности самодетерминации в ситуации жизненных изменений. Вестник Санкт-Петербургского университета. Серия 16. Психология. Педагогика. 2016. № 4. С. 51—62.
6. Балл Г.О. До аналізу сутнісного змісту внутрішньої свободи особи. Актуальні проблеми сучасної української психології: Наук. записки Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України. Вип. 23. К.: НораДрук, 2003. С. 35-47.
7. Балл Г.О. Орієнтири сучасного гуманізму (в суспільній, освітній, психологічній сферах). Рівне: Видавець Олег Зень, 2007. 172 с. ,
8. Бандурка А. М. Психология управления / Бандурка А. М., Бочарова С. П., Землянская Е. В. Харьков : Фортуна-пресс, 1998. 464 с.

9. Барко В.І., Остапович В.П. Українськомовна адаптація опитувальника баднера для використання в національній поліції. Психологічний журнал Т.5 № 8, 2019. С. 249-263.
10. Большой психологический словарь. Сост. и общ. ред. Б.Г. Мещерякова, В.П. Зинченко. СПб.: Питер, 2004. 672 с.
11. Бондаренко З. П. Добročинність та волонтерство як веління часу / Думки, підказані серцем. / ідея та заг. ред. М.В. Полякова; авт.-упоряд. В.В. Іваненко, Н.П. Олійник. Д.: Вид-во ДНУ, 2011. С. 70-81.
12. Богомаз С. А., Мартынова М. А. Самодетерминация в структуре личностного потенциала современной российской молодежи. Вестник ТГУ. 2012. № 357. С. 164–168.
13. Бугайцова А.С. Самодостатність та самодетермінація особистості В умовах трансформації соціальних Відносин.. Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. Психологія. Том 21. 2016 . Випуск 2 (40). С.14-21.
14. Бухарина А.Ю., Толстых Н.Н. Временная перспектива и временная компетентность как факторы учебной мотивации. Современная зарубежная психология. 2019. Том 8. № 2. С. 36—48.
15. Вайнілович Н. А. Чинники формування мотивації людини до здійснення волонтерської діяльності. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право. 2012. №2. С. 53-59.
16. Володарська Н.Д. Можливість впливу життєвих перспектив на активізацію самодетермінації розвитку особистості в кризових ситуаціях. Педагогічна та вікова психологія, 2018. № 4. С. 80-87.
17. Володарська Н.Д. Технології активізації самодетермінації особистості в кризових ситуаціях. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Актуальні проблеми психології. Психологія обдарованості, С. 77-83

18. Власова О. И., Бастракова А.С. Програма оптимізації становлення самодетермінації підлітка. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2014. №3 (24). С.104-110.
19. Гордеева Т.О. Психология мотивации достижения. М.: Смысл; Издательский центр «Академия», 2006. 336 с.
20. Гулевич О.А., Шевелев И.А., Фомичев А.А. Помощь как стиль жизни: психологические аспекты волонтерской деятельности. Социальная психология и общество. 2013. № 2. С. 5-20.
21. Дергачева О.Е., Дорфман Л.Я., Леонтьев Д.А. Русскоязычная адаптация опросника каузальных ориентаций. Вестник Московского университета. Серия 14. Психология. 2008. № 3. С. 91-105.
22. Дергачева О.Е. Личностная автономия как предмет психологического исследования: автореф. дис. ... канд. психол. наук. Москва, 2005.
23. Загальна декларація волонтерів, прийнята на XI конгресі Міжнародної асоціації волонтерів. Пра' ва людини: навч. посіб. К.: Просвіта, 2002. С. 67—80
24. Зверева І.Д. Підготовка волонтерів та їх роль у реалізації соціальних проектів. К.: Наук. світ, 2001. 49 с.
25. Интеграция добровольчества в следующем десятилетии. Доклад Генерального секретаря ООН 26 June 2015. URL: <https://undocs.org/ru/A/70/118> (дата звернення: 26.11.202)
26. Калитеевская Е.Р., Леонтьев Д.А. Пути становления самодетерминации личности в подростковом возрасте. Вопросы психологии. 2006. № 3. С. 49–55.
27. А.С.Колантаевская. Динамика идентичности в связи с жизненным выбором. Вестник СПбГУ. Психология и педагогика. 2017. Т. 7. Вып. 3 С.224-235.
28. Киселёва Т.Г. Исследование доминирующей мотивации к участию в добровольческой деятельности. Ярославский педагогический вестник. Том II

(Психолого-педагогические науки). 2013. № 2. С. 44-48.

29. Косова У. П. Мотивация волонтерской деятельности. Вестник КРАУНЦ. Гумманитарные науки. 2012. № 2 (20). С. 123-127.

30. Куценко Г.В. Образ і картина світу як чинники самодетермінації особистості. Проблеми сучасної психології. 2009. Випуск 3. С. 212-222

31. Куценко-Лада Г. В. Психологічні механізми генези ментального досвіду в системі самодетермінації особистості. *Психологічні чинники самодетермінації особистості в освітньому просторі* : Колективна монографія за редакцією Максименка С.Д. Кіровоград, 2013. 400 с.

33. Леонтьев Д.А., Дергачева О.Е., Дорфман Л.Я. Автономия и самодетерминация как объект психологической диагностики. Вестник Московского университета. Серия 14. Психология. 2008. № 3. С 12-23.

34. Леонтьев Д. А., Калитеевская Е. Р., Осин Е. Н. Личностный потенциал при переходе от детства к взрослости и становление самодетерминации. *Личностный потенциал : структура и диагностика* / под ред. Д. А. Леонтьева. М., 2011. С. 611–641.

35. Леонтьев Д. А., Мандрикова Е. Ю., Осин Е. Н., Плотникова А. В., Рассказова Е. И. Опыт структурной диагностики личностного потенциала. Психологическая диагностика. 2007. № 1. С. 8-31.

36. Леонтьев Д.А. Психология свободы: к постановке проблемы самодетерминации личности. Психологический журнал. 2000. Т. 21. № 1. С. 15—25.

37. Леонтьев Д.А. Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности. 2-е, испр. изд. Москва, 2003. 487 с.

38. Леонтьев Д.А. Саморегуляция, ресурсы и личностный потенциал. Сибирский психологический журнал. 2016. №62. С. 18-37.

39. Леонтьев Д.А. Рассказова Е.И. Тест жизнестойкости. Москва: Смысл, 2006. 63 с.

- 40 Леонтьев Д. А. Тест смысложизненных ориентаций. Москва: Смысл, 1992. 220 с.
41. Леонтьев Д.А. Личностное в личности: личностный потенциал, как основа самодетерминации. Ученые записки кафедры общей психологии МГУ им. М.В.Ломоносова. Вып. 1 / под ред. Б.С.Братуся, Д.А.Леонтьева. Москва: Смысл, 2002. С. 56-65.
42. Личностный потенциал: структура и диагностика / Под науч. Редакцией: Д. А. Леонтьев. М.: Смысл, 2011. 607 с.
43. Леонтьев Д.А. Рефлексия как предпосылка самодетерминации. Психология человека в современном мире (материалы Всероссийской юбилейной научной конференции, посвященной 120-летию со дня рождения С.Л. Рубинштейна, 15-16 октября 2009 г.) / Под ред. А.Л. Журавлева. Москва: Институт психологии РАН, 2009. С. 40-49.
44. Лях Т.Л. Види мотивації до волонтерської діяльності. Вісник Запорізького національного університету: збірник наукових статей. Запоріжжя: Запорізький національний університет, Педагогічні науки.2011. №2(15). С. 37–41.
45. Лях Т.Л. Мотивація до волонтерської діяльності. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2012. № 22(8). С. 84-91.
46. Лях Т. Л. Планування залучення волонтерів як важливий компонент волонтерської програми. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2013. № 23(1). С. 206-213.
47. Максименко С.Д. Понятие личности в психологии. Психологія і особистість. 2016. № 1 (9) с.11-17.
48. Мандрикова Е.Ю. Личностный потенциал в организационном контексте. *Личностный потенциал. Структура и диагностика.*/ под ред. Д. А. Леонтьева. Москва: Смысл, 2011. С. 469– 490.

49. Мандрикова Е.Ю. Теория самодетерминации в организационном контексте: обзор зарубежных исследований. Психология. Журнал Высшей школы экономики. 2010. Т.7, №4. С. 126–140.
50. Мар'яненко Л.В. Самодетермінація як внутрішня психологічна умова активності, пізнання і розвитку особистості. Проблеми загальної та педагогічної психології: Зб. наукових праць інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПНУ. Т. XII. Ч. 6. С. 224-232.
51. Мар'яненко Л. В. Особливості особистісної самодетермінації при нормальному і аномальному розвитку особистості. Проблеми загальної та педагогічної психології : збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Т. ХІV. Ч. 3. Київ, 2012. С. 199–207.
52. Матвієнко Л.І. Алексейченко К.С. Особистість волонтера у психологічному вимірі: ціннісно-мотивацій аспект (надання соціальних послуг вразливим верствам населення). Ринок праці та зайнятості населення. 2016. №1. С. 50-59.
53. Молдован Н.А. Исследование социальнопсихологических детерминант участия женщин в общественной деятельности. Социальная психология и общество. № 4/2013. с. 114-122.
54. Найдьонова Л.А. Розвиток громадянського суспільства як участь у колективних діях спільнот. Збірник наукових праць Інституту соціальної та політичної психології АПН України. Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянства України української держави. Київ, 2008. Вип. 7.
55. Нюттен Ж. Н. Мотивация, действие и перспектива будущего / Под ред. Д.А. Леонтьева. Москва: Смысл, 2004. 608 с.
56. Митина О.В., Сырцова А. Опросник по временной перспективе Ф. Зимбардо (ZTPИ): результаты психометрического анализа русскоязычной версии. Вестник Московского университета.Серия 14.Психология. 2008. №4 с.67-89.
57. Осин Е. Н., Леонтьев Д. А. Апробация русскоязычных версий двух шкал

экспресс-оценки субъективного благополучия. Материалы III Всероссийского социологического конгресса. М. : Институт социологии РАН, 2008.

58. Осин Е.Н., Иванова Т.Ю., Гордеева Т.О. Автономная и контролируемая профессиональная мотивация как предикторы субъективного благополучия у сотрудников российских организаций. Организационная психология. 2013. Т. 3. №1. С. 8–29.

59. Отчет о состоянии 2015 добровольчества в мире. Преобразование государственного управления. URL:

[https://www.unv.org/sites/default/files/SWVR\\_Summary\\_RUSSIAN\\_v3\\_2015.pdf](https://www.unv.org/sites/default/files/SWVR_Summary_RUSSIAN_v3_2015.pdf)

(дата звернення: 26.11.2020)

60. Отчет о состоянии 2018 добровольчества в мире. URL:

[https://www.unv.org/sites/default/files/51692\\_UNV\\_SWVR\\_2018\\_Russian\\_WEB\\_20-11.pdf](https://www.unv.org/sites/default/files/51692_UNV_SWVR_2018_Russian_WEB_20-11.pdf)

(дата звернення: 26.11.2020)

61. Палкин К.А., Ценностные детерминанты готовности человека к волонтерской деятельности. Психологическая наука и образование. 2019. Т. 24, № 3. С. 52—62

62. Певная М.В. Волонтерство как социологическая проблема / Певная М.В. СОЦИС. 2013. №2. С.110-119 [Электронный ресурс] – URL:

<http://ecsocman.hse.ru/data/2014/05/05/1251339415/12Pevnaya.pdf> (дата

звернення: 26.11.2020)

63. Поснова Т. Формування ціннісно-мотиваційної сфери особистості студента. Соціальна психологія. 2004. № 2 (4). С.134 – 139.

64. Почтарева Е.Ю. Концептуальные основы психологических исследований феномена самодетерминации. Вестник ТвГУ. Серия «Педагогика и психология». 2016. № 4. С. 196-199.

65. Психологічні технології самодетермінації розвитку особистості: монографія / Л.З. Сердюк, І.В. Данилюк, В.В. Турбан, О.І. Пенькова, Н.Д. Володарська [та ін.] ; за ред. Л.З. Сердюк. К.: Інститут психології імені Г.С.

Костюка НАПН України, 2018. 192 с

66. Психологічні чинники самодетермінації особистості в освітньому просторі : Колективна монографія / [Максименко С.Д., Куценко-Лада Г.В., Пророк Н.В. та ін.]; за редакцією Максименка С.Д. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. — 400 с.

67. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. СПб.: Питер, 2000. 742 с.

68. Сердюк Л.З. Психологічні основи самодетермінації особистості в концепції внутрішньої свободи Г.О. Балла. Гуманний розум: збірник статей (присвячено пам'яті Георгія Олексійовича Балла). Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Київ: Педагогічна думка, 2017. С.142-148.

69. Сердюк Л.З., Шамич О.М. Самодетермінація особистості як психологічна основа її самореалізації. Актуальні проблеми психології. Психологія обдарованості Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. с. 164-173.

70. Современная психология мотивации Под ред. Д.А.Леонтьева Москва: Смісл 2002. с. 343.

71. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості. Київ: Марич, 2009. С. 232.

72. Феномен волонтерства у дискурсах і наративах історії і культури кінця ХХ – початку ХХІ ст.: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції. Днівськ, 2017. с. 64.

73. Хеккаузен Х. Мотивация и деятельность. Москва: Педагогика 1986. 407 с.

74. Шадрин Н.С. Психология личностных ценностей как мотивов поведения (научная монография). Павлодар: Павлодарский государственный университет им. С.Торагырова. 2005. 227 с.

75. Шадрин Н.С. Проблема детерминации (самодетерминации) поведения в культурно исторической и экзистенциальной психологии. Культурно историческая психология. 2012. №2. с. 113-122.

76. Шелдон К. Введение в теорию самодетерминации и новые подходы к

- мотивации роста. Сибирский психологический журнал. 2016. №62. С. 7-17.
77. Юрченко І. В. Мотиваційні аспекти волонтерської діяльності. Соціальні виміри суспільства. 2009. №1. С. 361-368.
78. Як будувати власне майбутнє: життєві завдання особистості. За наук. ред. Т.М.Титаренко. Кіровоград, Імекс-ЛТД, 2012. 512 с.
79. Deci E.L. A motivational approach to self: Integration in personality. Nebraska Symposium on Motivation. 1991. Vol.38. P.237- 288.
80. Deci E. L. Intrinsic motivation and self-determination in human behavior. Rochester: Plenum Press, 1985. 375 p.
81. Deci E.L. Effects of externally mediated rewards on intrinsic motivation. Journal of Personality and Social Psychology. 1971. №18. P.105- 115.
82. Deci E.L. Facilitating optimal motivation and psychological well-being across life's domains. Canadian Psychology. 2008. Vol. 49. P 14-23.
83. Deci E.L. Self-determination theory: A macrotheory of human motivation, development and health. Canadian Psychology, 2008. V. 49. P. 182-185.
84. Gagne M. Self-determonation theory and work motivation. Journal of organizational Behavior. 2005. № 26. P. 331-362.
85. Ryan R.M. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development and well-being. American psychologist. 2000. V. 55, № 1. P. 68-78.
86. Nie Y. The importance of autonomy support and the mediating role of work motivation for well-being: Testing self-determination theory in a Chinese work organization / Y. Nie, B. L. Chua, R. M. Ryan // International Journal of Psychology. – 2014. - №50. – P. 245-255.
87. Forner V. Reducing turnover in volunteer organisations: A leadership intervention based on self-determination theory. University of Wollongong August 2019
88. Osin E., Boniwell I. Self-determination and well-being. Poster presented at the Self-Determination Conference. Ghent, Belgium, 2010.

89. Brick by Brick: The Origins, Development, and Future of Self-Determination Theory Richard M. Ryan Australian Catholic University & Edward L. Deci University of Rochester [https://selfdeterminationtheory.org/wp-content/uploads/2019/06/2019\\_RyanDeci\\_BrickByBrick\\_PrePrint.pdf](https://selfdeterminationtheory.org/wp-content/uploads/2019/06/2019_RyanDeci_BrickByBrick_PrePrint.pdf)
90. Cho H. The Effect of Volunteer Management on Intention to Continue Volunteering: A Mediating Role of Job Satisfaction of Volunteers / Heetae Cho, Zi'En Wong, and Weisheng Chiu // SAGE Open April-June 2020: 1–11 <https://DOI: 10.1177/2158244020920588>